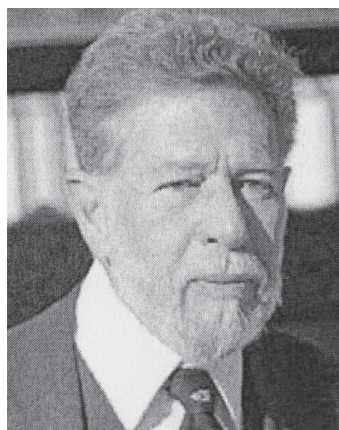

IN MEMORIAM

Prof. dr. Dennison Rusinow (1930 – 2004)

20. januarja 2004 je v rojstnem St. Petersburgu na Floridi v triinsedemdesetem letu in za posledicami nesmiselne prometne nesreče umrl profesor Dennison Rusinow, eden najboljših ameriških poznavalcev komunistične Jugoslavije in avtor knjige *Jugoslovanski eksperiment (1948-1974)*¹, ki je – čeprav je izšla že leta 1977 – še danes klasično in pogosto citirano delo o razvoju jugoslovanske federacije. Rusinow je od konca osemdesetih let do leta 2000, ko se je upokojil, predaval na Centru za mednarodne študije univerze v Pittsburghu, tudi po upokojitvi pa je aktivno nastopal v javnosti in sodeloval na mednarodnih znanstvenih srečanjih, kjer je predaval in razpravljal o vzhodnoevropskih, jugoslovanskih in slovenskih tematikah.

Rusinow je študiral na ugledni univerzi Duke v Severni Karolini, doktoriral pa je kot štipendist Rhodsove fundacije na St. Antony Collegeu v Oxfordu, s katerim je ostal povezan vse življenje. Leta 1963 je prvič prišel v Jugoslavijo, kjer je nato s krajšimi presledki živel več kot desetletje. Že v šestdesetih letih preteklega stoletja je večkrat obiskal tudi Ljubljano in si pridobil v Sloveniji znance in prijatelje. Leta 1969 je pri oxfordski univerzitetni založbi izšla njegova prva knjiga z naslovom *Italy's Austrian Heritage 1919-1946*, v kateri je obravnaval južno-tirolski problem in avstrijsko-italijanske odnose po razpadu habsburške monarhije. Čeprav se je k vprašanju o avstrijski dediščini v državah naslednicah habsburške monarhije še vračal, mu je trajni ugled v ameriških akademskih krogih pridobila prav knjiga o Jugoslaviji, v kateri je kritično in z ameriške razdalje analiziral jugoslovanski politični in nacionalni razvoj od vzpona komunistov na oblast in napovedal stagnacijo jugoslovanskega samoupravnega in federativnega sistema. Odtlej je užival in s svojimi publikacijami in predavanji potrjeval sloves strokovnjaka za nacionalna vprašanja, Jugoslavijo in režim Josipa Broza Tita. Ko je Tito umrl, se je zavedal, da nastopa za Jugoslavijo novo, negotovo obdobje in se je udeležil Titovega pogreba.

Rusinow je bil navezan na Jugoslavijo in je boleče doživljal njen razkroj. V člankih in publikacijah, ki jih je objavljala od konca osemdesetih let, je analiziral vzroke za razpad jugoslovanske federacije in jih odkrival v nerešenih nacionalnih, političnih in gospodarskih problemih. V času tragične bosanske vojne je postal oster kritik srbske politike, leta 1999 pa je

¹ Dennison Rusinow, *The Yugoslav Experiment*, C. Hurst Company for the Royal Institute of the International Affairs, London 1977. Kratek zapis ob smrti Denissona Rusinova sem poskušal februarja letos objaviti v prilogi *Znanost dnevnika Dela*, kjer pa mi ga kljub obljubam, niso natisnili. Očitno za urednike *Delove* priloge *Znanost ameriški* eksperti, ki so bili specialisti za komunistično Jugoslavijo, niso več toliko zanimivi, da bi jim ob smrti posvetili vsaj skromen zapis, pa čeprav so bili tudi veliki poznavalci in prijatelji Slovenije.

opozarjal na srbsko nasilje nad Albanci na Kosovu in podprl ameriško vojaško intervenciji v Srbiji, prepričan, da ima Kosovo le dve možnosti: ali postane evropski protektorat ali pa ga je treba razdeliti po narodnostnih – etničnih merilih.

Rusinow je bil ne le strokovnjak za Jugoslavijo, temveč tudi dober poznavalec Slovenije in slovenske zgodovine.² Kot dobrega poznavalca južnotirolskega vprašanja so ga med drugim zanimali problemi Slovencev na avstrijskem Koroškem, ki jim je že v sedemdesetih letih, ko je še deloval v ameriški organizaciji American Universities Field Staff (to bi lahko svobodno prevedli kot »ameriški univerzitetni strokovnjaki po svetu«), posvetil vrsto zelo pronicljivih analiz. H Koroškim Slovencem se je vrnil v referatu na zborovanju ameriškega Združenja za pospeševanje slovanskih študij na Floridi leta 1998, ki ga je pomenljivo naslovil z »Avstrijski Slovenci: Na začetku – in na koncu? – le elita« Slovenske znanstvenike je vabil k sodelovanju v projektih in publikacijah, ki jih je snoval in organiziral, na letnih konferencah ameriškega slavističnega združenja pa je aktivno sodeloval na okroglih mizah in v razpravah s slovensko in jugoslovansko tematiko, kjer je pojasnjeval in komentiral tudi slovenska stališča. K publikaciji referatov Leopoldine Plut-Pregelj, Boža Repeta in Aleša Gabriča na letni konvenciji ameriškega združenja za pospeševanje slovanskih študij leta 1998, ki so dve leti pozneje izšli v ugledni *The Donald Treagold Papers* univerze Washington v Seattlu³, je napisal spremno besedo, kar je nedvomno pripomoglo k njihovem izidu. Njegova beseda je imela v ZDA in zahodni Evropi pač posebno težo, saj je užival velik ugled kot vsestransko angažiran in demokratično misleč izobraženec. Med načrti, ki jih ne bo mogel uresničiti, je bila tudi študija o slovenskih in jugoslovanskih izobražencih po drugi svetovni vojni. Leta 2002 se je namreč kot komentator udeležil okroglih miz o slovenskih in srbskih izobražencih in njihovi vlogi v procesu zaostrovanja nacionalnih konfliktov v Jugoslaviji, leta 2003 v Torontu v Kanadi pa je sodeloval v razpravi o zgodovinopisju pri Srbih, Hrvatih in Slovencih po razpadu Jugoslavije. Tudi referate in predavanja na teh strokovnih srečanjih je želel izdati in pospremiti s strokovnim komentarjem, kar pa mu ni več uspelo.

Vsi, ki smo Dennija Rusinowa osebno poznali, se ga bomo hvaležno spominjali kot izjemnega človeka, široko razgledanega sogovornika in strokovnjaka, ki je izvrstno poznal in razumel tako habsburško Srednjo Evropo kot večnacionalno Jugoslavijo, hkrati pa tudi slovenski položaj v obeh državnih okvirih. Prav zato pa ga bomo na vseh prihodnjih srečanjih v Evropi in ZDA tudi zelo pogrešali, saj strokovnjakov, kot je bil Rusinow ne le v ZDA, temveč tudi v Evropi ni veliko.

Peter Vodopivec

---

² O tem več: Carole Rogel in Tom Priestly v *SSS (Society for Sloven Studies) Letter*, No. 55 (April 2004), str. 7–8.

³ *The Repluralization of Slovenia in 1980s: New Revelations from the Archives*, Leopoldina Plut-Pregelj et al., *The Donald W. Treagold papers* No. 24, The Henry M. Jackson School of International Studies, The University of Washington, Seattle 2000.